

Saša Muminović,

predsjednik Slovensko-hrvatske gospodarske komore:

SLOVENIJA I HRVATSKA MOGU POSTATI ZAJEDNIČKI GOSPODARSKI PROSTOR

Prilično dugo gledali smo prema Sloveniji kao prema gospodarski razvijenijem susjedu. Razlike u pristupu bile su uočljive već pri prelasku granice, jer u vožnji za npr. Ljubljanu teško je ne primijetiti da su okućnice i fasade mnogo urednije nego u Hrvatskoj. U međuvremenu nisu postale neuredne, ali nešto se mijenja. Petrol je najavio da dio poslovanja seli u Hrvatsku, a predsjednik Uprave Nove Ljubljanske banke Blaž Brodnjak nedavno je rekao da Ljubljana više ne može konkurirati Zagrebu. Koliko je snažan taj trend i koji su njegovi uzroci, razgovarali smo sa Sašom Muminovićem, predsjednikom Uprave tvrtke AquafilCRO, članom Uprave tvrtke AquafilSLO te predsjednikom Slovensko-hrvatske gospodarske komore (SLO CRO Gospodarska komora).

• Postoji li doista trend slabljenja slovenske konkurentnosti u odnosu na Hrvatsku ili je riječ tek o naznakama?

– Dobro poznajem izjave gospodina Brodnjaka, i sâm sam čuo taj njegov apel. Svjedoci smo da se u Sloveniji mnogo piše o razlikama u poreznom opterećenju u Hrvatskoj i Sloveniji, ali, nažalost, slovenski političari kao da to ne čuju. Ako čuju, onda, nažalost, ignoriraju i ne shvaćaju koliko je to ozbiljno i koliko time narušavaju konkurentnost slovenskoga gospodarstva. Takve najave i nagađanja u pravilu prođu ispod radara, kao da se misli: 'Pa dobro, neka idu!' Ali za kompaniju koja posluje na više tržišta potpuno je svedjedno posluje li iz Zagreba ili Ljubljane. Konkurentnost lokacije osim ekonomskog okruženja određuje dostupnost mreže autoceste, željeznica, luka, zračnih luka... Slovenija je prije nekoliko godina izgubila Adria Airways. Pogledajte

razgovarao **SERGEJ ABRAMOV**
sergej.abramov@lidermedia.hr

koliko je slovenskih registarskih tablica na parkingu na listu zagrebačkog aerodroma. To vam nešto govori. Negdje je jednostavno otvoriti kompaniju, ali prebaciti osobu iz jedne države u drugu nije. To je zano uz rezidentni status pojedinaca, za koji morate dokazati da su vaši životni i poslovni interesi u drugoj zemlji, da vaša djeca idu ondje u školu, da imate liječnika i slično. Nedavno je objavljeno da slovenska porezna uprava otkrila mnogo prijevremenih povezanih sa statusom poreznog rezidenta i izreklamirane milijune kazni. To su soliranja, ali upućuju na to da su razlike u poreznom tretmanu takve da se ljudi odlučuju na takve rizike, a od toga je samo kompromis do preseljenja s obitelji.

• Koje sve razlike postoje i kako je do toga došlo?

– U posljednje vrijeme u Sloveniji nas najviše bave nagle promjene. Nedavno smo tek u drugoj polovini siječnja doznali kolika će biti minimalna plaća za tekuću godinu, što je u Hrvatskoj poznato od studenoga. Sa stajališta budžetiranja i planiranja to je nedopustivo. Primjerice, u studenome je izglašen obvezni zimski regres za isplatu u prosincu u visini od barem pola minimalne plaće, pa sad zamislite što to znači za novčani tok poduzeća od tisuću zaposlenih. Odgovor politike bio je da se ni prije nebitno nije dogodilo i da se neće ni sada, a ni u budućnosti, pa je onda sve O. K.

• Život teče dalje.

– Život teče dalje, a vi 'jamrate', žalite se bez ve-

• Poput nekog rituala...

– Točno. Ta dva primjera pokazuju utjecaj na investicije. Usmjeravanje slobodnoga novčanog toka

Fascinantno je da dva tako mala gospodarstva postignu ukupnu razmjenu robe i usluga vrijednu deset milijardi eura. Slovenija i Hrvatska uvijek su jedna drugoj među prvim zemljama za trgovinu. Za dva mala gospodarstva to je fantastičan uspjeh, u tome se vidi komplementarnost

najprije u potrošnju sada smanjuje investicijski potencijal i osigurava da će potrošnja u budućnosti biti manja. A naš posao kao gospodarstvenika nije u tome da se pobrinemo da se janje pojede danas, nego da osiguramo da komad mesa za jelo postoji i u budućnosti, da svi možemo dočekati mirovinu, a ne samo ja. U gospodarstvu gledamo dalje od jednog izbornog ciklusa.

• **Što mislite o inicijativama u Sloveniji za skraćenje radnoga tjedna i satnice?**

– Vidjet ćemo kako će to zaživjeti. Poduzeća imaju različite potrebe, procese, vrste kadra koji zapošljavaju, i pitanje je koje tvrtke to mogu primjenjivati, posebno one koje moraju imati neprekidan angažman. Postavlja se također pitanje je li onda uopće potrebno raditi pet dana ako se sve može napraviti za dan manje. Ako jest potrebno, što ta osoba sada radi pet dana? Ako nije, tko će raditi taj dodatni dan? U ovome trenutku ta je mogućnost otvorena na načelu dobre volje i moraju se s tim složiti i radnici i poslodavci. U redu je da postoji opcija da se to može iskušati.

• **Je li riječ o europskome trendu da se radnicima ostavi dovoljno vremena za odmor kako bi bili zdraviji za rad u starijoj dobi s obzirom na demografske trendove?**

– Općenito gledano, Europa je zaspala, uljuljkala se u svoj stari prestiž, aroganciju i staru slavu. Nažalost, danas to više nije dovoljno. Ostajemo na repu svjetskih događaja, postali smo nebitni i u tehnološkom i u političkom smislu, a i u konkurentnosti. Kamo to danas Europa vodi? U kojem segmentu vodimo? Možda samo u odustajanju od fosilnih goriva i nuklearne energije.

foto Boris Ščitar

➔ • **Pomalo ste cinični.**

– Iskren sam. Kladili smo se na zelenu tranziciju, koju nismo razumjeli i nismo je proveli jer se očito nije mogla realizirati kako je bila zamišljena. Sa šumom zakona i propisa sami smo sebi pucali u koljeno. Recimo, za 60 posto svojih proizvoda u Aquafilu više ne upotrebljavamo sirovinu iz nafte, što je fenomenalno, jedinstveno u svijetu. Ali za dopremanje starih ribarskih mreža iz Norveške ili Čilea, iz kojih dobivamo sirovinu, moramo proći mukotrpnu proceduru jer su klasificirane kao opasni otpad. Tijekom pandemije europske su države ostale bez nekih osnovnih strateških materijala i shvatili smo koliko smo energetski vezani uz druge države. A što smo napravili? Što smo naučili? Vrlo malo, gotovo ništa. S druge strane, zakasnili smo i ignorirali demografske crvene lampice koje su se upalile mnogo, mnogo prije. Ne mogu se problemi rješavati samo tako da se nabacuje novcem. Treba razmišljati na duge staze.

• **Tako će se samo potrošiti novac.**

– Za takve probleme mora postojati nacionalna politika i treba im se pristupiti znanstveno, ne polazeći od politički motiviranih vrijednosnih sudova, nego od stvarnih potreba. Treba se zapitati zašto mladi nemaju djecu. Odlaze, ne mogu si priuštiti stan i vrtić za djecu. Nema to veze s njihovim vrijednostima i ideologijom, to su praktične stvari. Na to nismo obratili pozornost prije dvadeset godina i danas plaćamo cijenu toga.

• **Prije razgovora spomenuli ste da su u Ljubljani cijene nekretnina više nego u Zagrebu.**

– To je jedan od glavnih razloga zbog kojih ljudi odlaze. Ako je prosječan stan, od 60 do 70 četvornih metara, postao nedostižan za mladu obitelj, zašto bi ona ostala? Ljudi putuju tijekom cijele povijesti, tražaju za mjestima gdje im je bolje i lakše živjeti. Veliki sam zagovornik putovanja i smatram da je jedna od najboljih stvari Europske unije 'Erasmus', program u sklopu kojega se mladim ljudima omogućuje da odu i steknu neka iskustva, ali i da se vrate i donesu natrag ta iskustva.

• **Slovenija i Hrvatska obostrano dosta ulažu jedna u drugu. Razlike su uglavnom porezne i platežne, dijelom paušalno, a djelomice i strukturno, što zasad održava nekakvu asimetriju. Je li došlo vrijeme da se, s obzirom na stanje u regiji, ekonomska suradnja pojača?**

– Slovenija i Hrvatska mogu postati zajednički gospodarski prostor. Možemo ga nazvati drukčije, možemo debatirati o tome kako ga nazvati i gubiti vrijeme, a ne moramo ga nikako ni zvati, samo da počnemo raditi. Nuklearna elektrana Krško već je sad u zajedničkom vlasništvu i funkcionira fenomenalno. Jedinim problemom smatram to što odluku o drugome bloku nismo donijeli jučer. Kao gospodarstvenik ne mogu to razumjeti. Imamo na jednome mjestu u Krškom bazen znanja i iskustva i Slovenije

U Hrvatskoj se smatra da je u Sloveniji uvijek sve bolje, ali nije, nije uvijek. I nije problem priznati nešto, to je prvi korak prema rješenju. Svakako je dobro da prenosimo dobra rješenja. Imao sam iskustva s potvrdom o nekažnjavanju. Vrlo lako dobio sam je poštom na zahtjev, u roku od nekoliko dana, iako nisam imao uslugu e-Građani

i Hrvatske koja se prikupljaju četrdeset godina jedino mogu zaključiti da je riječ o političkom tanju.

• **To je i strateško pitanje.**

– Sasvim sigurno, pravilna ulaganja u energije uvijek su strateška pitanja. Vidjeli smo što Hrvatskoj i regiji znači LNG terminal, koji je također predmet napada. Mi smo male zemlje velikog smisla, to nije lijepo. U geografskom i ekonomskom smislu naša snaga i snaga naših BDP-ova u kontekstu Europske unije razmjerno ne znače mnogo, ali nastupamo zajedno, to malo ipak je nešto više. I možemo onda napraviti nešto bolje za sebe.

• **Prije nekoliko godina u jednom ste intervjuu ocijenili da su odnosi između slovenskoga i hrvatskoga gospodarstva na zavidnoj razini. Jesu li se što promijenilo u međuvremenu?**

– Nisu u pitanju jednako razvijena gospodarstva, pokazuje BDP po stanovniku, nego kompatibilnost rastuća. Slabije u gospodarskim odnosima svakako nije. Fascinantno je da dva tako mala gospodarstva postignu ukupnu razmjenu robe i usluga vrijednu deset milijardi eura. Slovenija i Hrvatska uvijek jedna drugoj među prvim zemljama za trgovinu i dva mala gospodarstva to je fantastičan uspjeh. Tome se vidi komplementarnost. Istina, mnogo toga proizlazi iz energetike, Krškog i Petrola, te farmaceutike, ali sve više sudjeluju i mala i srednja poduzeća koja počinju gledati mnogo više na hrvatsko odnosno slovensko tržište. Hrvatska je blizu, u današnje vrijeme, ima slična pravila, nema valutnog rizika, infrastruktura je u redu, jezik je prednost, a i slična mentalitet. Vjerujemo da će suradnja nastaviti rasti. Možda ne tako brzo, ali u kontaktima svoje SLO CRO Gospodarske komore vidimo da su ljudi otvoreni za nove poslove i da jedni druge cijene.

• **Što su još povoljna područja suradnje osim energetike i farmaceutike?**

– Zasigurno prehrambena industrija. Bosqar Invest u Sloveniji je uložio u Panvita grupu i sad je preuzima PIK Vrbovec. Koliko su energetika i farmacija važna strateški, toliko je važna i samodostatnost u proizvodnji hrane, koju smo dugo zapostavljali. Uvozna preplavio i Hrvatsku i Sloveniju unatoč svim porezima. Ne smije se podcjenjivati ni malo gospodarstvo. Mali obrtnici počeli su sve više birati put internacionalizacije. Zašto bi bili ograđeni samo svome dvorištu ili u dva dvorišta? Naša SLO CRO Gospodarska komora propagira izlazak na treća tržišta kao sljedeći, napredni oblik suradnje.

• **Slovenija je, inače, izvozno orijentirana, industrijska ekonomija, a Hrvatska je ekonomija koja se ponajprije temelji na turizmu i uslugama, industrijski su i prerađivački sektor smanjeni. Je li prednost, a što slabost dviju država uzme li u obzir te razlike?**

– Nema čarobnog štapića. Velika izvozna orijentiranost Slovenije ima rizike zbog toga što je usmjerena na stara tržišta, a morala bi iskoristiti prednosti koje nude nova tržišta u Latinskoj Americi ili Africi. U krizama ne budu sva tržišta pogođena jednako i jednakim intenzitetom. Kad nas je tresla energetska kriza zbog rata u Ukrajini, u Južnoj Americi gotovo se živjelo normalno. S druge strane, ako ekonomija u Sloveniji, Njemačkoj i Italiji ne bude dobro, smanjit će se broj turističkih dolazaka Hrvatsku. Ovim smo jedni o drugima.

• **Spomenuli ste Petrol kao primjer kompanije koja dosta sudjeluje u ekonomskoj suradnji između dviju zemalja. U Hrvatskoj se ta tvrtka počela okretati obnovljivim izvorima energije. Kakva je situacija s projektima OIE-a u Sloveniji?**

– Istina, Petrol je u Hrvatskoj iznimno ulagao baš u obnovljive izvore energije, što je zanimljivo jer u Sloveniji se ne bavi mnogo time. U Sloveniji ukupno imamo samo tri vjetroelektrane, što je apsurdno jer pokazuje kako pretjerivanje u zaštiti prostora može štetiti. Ako ne želimo imati vjetroelektrane, ako ne želimo imati nuklearke, termoelektrane itd., možda se više ne želimo tuširati toplom vodom? Cinično je odbaciti nuklearnu energiju u svom dvorištu i onda istu tu energiju kupovati iz drugih država.

• **Jeste li u Aquafilovu poslovanju ili radu u Komori uočili neke administrativne razlike između Slovenije i Hrvatske, bez obzira na to u čiju korist?**

– Kad smo mijenjali nazive tvrtki tako da ih jezično uskladimo, AquafilSLO i AquafilCRO, u Hrvatskoj je trebalo dobiti dozvolu Ministarstva pravosuđa, a u Sloveniji Ministarstva gospodarstva. U Hrvatskoj smo to riješili u roku od nekoliko tjedana, a u Sloveniji se to toliko zakompliciralo zbog zastarjelih propisa koji su zahtijevali gomilu prijevoda. Doduše, nakon našeg iskustva i reakcije Ministarstvo gospodarstva promijenilo je te propise. U Hrvatskoj se smatra da je u Sloveniji uvijek sve bolje, ali nije, nije uvijek. I nije problem priznati nešto, to je prvi korak prema rješenju. Svakako je dobro da prenosimo dobra rješenja. Imao sam iskustva s potvrdom o nekažnjavanju. Vrlo lako dobio sam je poštom na zahtjev, u roku od nekoliko dana, iako nisam imao uslugu e-Građani. Pohvalio sam tada te službenike u posebnom pismu. Iznimno je važno reći i kad je nešto dobro napravljeno, a ne samo pisati pritužbe.

• **Kako funkcionira vaš poslovni ritam između Hrvatske i Slovenije, jer u menadžerskim ste ulogama u obje tvrtke?**

– Ljubljana nije daleko, može se doći za sat i pol. Najmanje sam jedanput na tjedan u Hrvatskoj, jedanput na mjesec u Italiji, a svakih nekoliko mjeseci putujem u Čile ili Ameriku. U Hrvatskoj sam predsjednik uprave i glavni izvršni direktor (engl. CEO), a u Sloveniji direktor za poslovnu učinkovitost (engl. chief performance officer, CPO) i član uprave.

Europa je zaspala, uljuljkala se u svoj stari prestiž, aroganciju i staru slavu. Nažalost, danas to više nije dovoljno. Ostajemo na repu svjetskih događaja, postali smo nebitni i u tehnološkom i u političkom smislu, a i u konkurentnosti. Kamo to danas Europa vodi? U kojem segmentu vodimo? Možda samo u odustajanju od fosilnih goriva i nuklearne energije

Osnovno je bilo izgraditi tim u koji imam povjerenje i na koji se mogu osloniti, da se ne mora ulaziti u mikromenadžment.

• **Kakvi će biti poslovni rezultati za 2025.? Ima li konkurencije između slovenskog i hrvatskog društva?**

– Cijela grupa imala je lošu 2023. zbog velikih potresa na tržištu i napada konkurencije dampinškim cijenama. Zatim smo se počeli oporavljati. Godine 2024. smanjili smo gubitak, a 2025. završili smo pozitivno i u Sloveniji i u Hrvatskoj. Naš je posao kemijska reciklaža najlona, što radimo jedini na svijetu. Upotreba najlona više nije ograničena naftom, najlon se može regenerirati bezbroj puta. Recimo to ovako: možete kupiti ribu i napraviti riblju juhu, ali ne možete od riblje juhe napraviti ribu. Mi to možemo s najlonom, i to bezbroj puta. Živimo kružno gospodarstvo o kojemu toliki samo govore.

• **Nedavno je SLO CRO komora imala konferenciju na temu zapošljavanja osoba s invalidnošću, što hvalevrijedan zagovor.**

– Konferenciju smo organizirali na inicijativu Veleposlanstva Republike Slovenije, s kojim tijesno surađujemo već godinama. Već nekoliko godina na godišnjem primanju za gospodarstvenike, članove naše komore, veleposlanik Gašper Dovžan angažira i udruhu koja promiče rad osoba s invalidnošću. Željeli smo pokazati kako takve osobe nisu balast za tvrtke; svaki radnik radi i svakom radniku treba pronaći mjesto u organizaciji na kojemu može biti produktivan. I država podupire i sufinancira zapošljavanje osoba s invalidnošću. Na konferenciji smo, primjerice, surađivali s udrugom čiji su nam članovi, osobe s invalidnošću, u prostorijama Sheratona kuharski pripremili, a onda i poslužili catering. Sheraton je pristao jer su svi njezini članovi uredno certificirani i obučeni. Dakle, kad se radi ozbiljno, sve se može. To su osobe koje rade svoj posao marljivo i nismo ništa manje učinkoviti zbog njih. ■